

Čtyřicetidenní rozhovory Zmrtvýchvstalého a jejich opětné zrození v moderní duchovní vědě

Sergej O. Prokofjev

„Po čtyřicet dní se zjevoval jejich zřícím duším a mluvil k nim o mystériích království Božího.“

Skutky apoštolů 1,3 (překlad E. Bočka)

„Ale ten, kdo se blížík anthroposofii, ten může právě postupně dospět k nazírání, k živoucímu nazírání na toto mystérium Golgoty a dospět k tomu, čemu Kristus po svém Zmrtvýchvstání ještě učil své zasvěcené žáky. A upravíme- -li se do toho, pak se nám také stává více a více srozumitelným duchovní svět kolem nás.“

Rudolf Steiner, přednáška z 11. června 1922

Pozorující roční koloběh, stojíme nyní bezprostředně před Velikonocemi, *centrálními* svátky v běhu roku, které poukazují na největší událost celého zemského vývoje - na mystérium Golgoty. Touto událostí se dovršuje děj, kdy Bůh se stal člověkem; dovršuje se díky tomu, že se sluneční bytost Kristova již úplně sjednotila s *fyzickým* tělem Ježíše z Nazaretu. A jestliže předcházející stupně spojování Kristovy bytosti s astrálním a éterickým tělem Ježíše z Nazaretu, stupně přístupné jen imaginativnímu a inspirativnímu poznání, zjevovaly tajemství měsíční a sluneční (planetární) sféry, pak máme v mystériu Golgoty zazáření mystérií fyzického těla, jehož tajemství obepínají celou sféru stálic a jsou přístupna jen nejvyššímu, *intuitivnímu* poznání. To je to zvláštní, to jedinečné na mystériu Golgoty, že, uskutečňujíc se na *fyzické* úrovni, nemůže přece jen být poznáno obyčejným lidským vědomím, nýbrž jen nejvyšším vědomím nadsmyslovým. To vyjadřuje Rudolf Steiner v závěrečné kapitole své knihy „Tajná věda v obryse“ slovy:

„Duchovní žák je tím zasvěcován do vznešeného tajemství, jež je spojeno se jménem Kristus. Kristus se mu ukazuje jako ‚velký lidský zemský vzor‘. - Jestliže je takto Kristus poznáván v duchovním světě *intuicí*, pak se stává též srozumitelným, co se odehrálo na Zemi historicky ve čtvrté poatlantické vývojové periodě Země (v době řecko- -latinské). Jak v této době vysoká sluneční bytost, bytost Kristova, zasáhla do zemského vývoje a jak nyní v tomto zemském vývoji dále působí, to se stává pro duchovního žáka vlastním prožitým poznáním. Je to tedy vysvětlení o smyslu a významu zemského vývoje, kterého se duchovnímu žákovi dostává intuicí.“

Rudolf Steiner hovořil o mystériu Golgoty jako o spojujícím článku mezi výšinami a hlubinami světa: mezi Adamem Kadmonem, velkým makrokosmickým člověkem, který byl stvořen působením všech devíti hierarchií, a jeho mikrokosmickým otiskem, fyzickým tělem člověka, které je ve formě a utváření bytostným zjevením individuálního principu já. Takové líčení obsáhlého významu mystéria Golgoty je na příklad toto: „... tak může také ona postava, která prošla mystériem Golgoty, předstoupit před lidskou duší jen tehdy, máme-li nejprve možnost pohlédnout na kosmického člověka z lidské organologie. Neboť *Kristus přišel ze Slunce jako kosmický člověk*. Až do té doby nebyl ještě člověkem pozemským. Přišel sem jako kosmický člověk.“ O tomto „kosmickém člověku“, jehož síly byly mystériem Golgoty dokonale vneseny do zemského vývoje a které se objevily v duchovním těle Zmrtvýchvstání, hovoří Rudolf Steiner také v přednášce z 25. května 1924 v Paříži. Zde se ukazuje, jak v „organizaci hlavy“ kosmického člověka, která odpovídá sféře horních planet, působí první hierarchie, v „rytmické soustavě“, jež odpovídá Slunci, působí druhá hierarchie, a v „soustavě údů“, která souvisí s dolními planetami, působí třetí hierarchie. Připojíme-li ještě k této charakteristice, že původně je sférou působení první hierarchie svět stálic až k horním planetám, druhé hierarchie Slunce a třetí hierarchie zvláště sféra Měsíce, připomeneme-li si, že všech devět hierarchií se účastní při každoroční konstelaci Velikonoc, potom se můžeme přiblížit k vlastnímu mystériu těchto svátků z *ročního rytmu*.

Skutečně poukazují nám Velikonoce, v protikladu k předcházejícím svátkům - Michaelskému, Vánocím, Epifanias, které pro svou nepohyblivost souvisí silněji se silami Země -, díky své pohyblivosti a své souvislosti s třemi světovými oblastmi, stálic, sférou sluneční a měsíční, zcela zvláště na velkého „kosmického člověka“, který nese v sobě celý kosmos, síly všech hierarchií, a který se mystériem Golgoty poprvé *zrodil* v zemské bytosti:

„Na předělu věků vstoupilo světlo Ducha světů do pozemského bytostného proudu ...“
S tímto „kosmickým člověkem“ je však spojeno ještě jedno tajemství. V Meditaci Základního kamene, zvláště ve čtvrtém rytmu Vánočního sjezdu, poukazuje Rudolf Steiner na to, jak toto tak mnohotvárné, vznešené konání božsko-duchovních hierarchií dosahuje v našem kosmu jejich zjevením se v tónech všeobsahujícího světového Slova, Loga, jak toto konání dosahuje ujednocení, působení směřujícího jednotně k cíli. Co by jinak bylo od sebe oddělené a neharmonické, nabývá tímto své pravé, dokonalé jednoty, své *nejvyšší formy*. A tato vesmírná forma není ničím jiným než shora popsaným „kosmickým člověkem“, souhrnem činů hierarchií, které se zjevují ve znění světového Slova. V jistém smyslu můžeme také říci, že „kosmický člověk“ je bytostné zjevení světového Slova samého v našem kosmu. Toto světové Slovo, tento tvůrčí Logos našeho kosmu, skrytý střed a pramen sil vyšších hierarchií, byl vnesen na předělu věků Kristem ve vší plnosti do zemského bytí. Neboť v něm „se stalo Slovo tělem“. Logos sám se sjednotil s fyzickým tělem člověka, s pozemským tělem Ježíše z Nazaretu. To je podstata třetího a posledního stupně děje, kdy se Bůh stával člověkem, to je mystérium noci v Getsemanské zahradě a pahorku Golgoty. Ale k této první části mystéria Golgoty, která v sobě chová souhrn celého *minulého* vývoje světa a lidstva, přistupuje po třech dnech druhá část jakožto mystérium dávající základ vývoji *budoucímu*. Na toto mystérium budoucnosti nám ukazuje Zmrtvýchvstání. V něm „se tělo stalo opět Slovem“; fyzické tělo člověka bylo působením Loga v něm opět sjednoceno se svým pravzorem, s velkým „kosmickým člověkem“, se silami vyšších hierarchií. Tento proces můžeme popsat také takto: Až k mystériu Golgoty bylo cílem světového vývoje, aby se kosmos stal člověkem. Duchovní síly sedmi planet se měly postupně stát základem tekutého organismu v člověku; naproti tomu duchovní síly stálic, dvanáctičlenného zvěro- kruhu, se měly stát základem (pevné) fyzické organizace. Po mystériu Golgoty se dal světový vývoj obráceným směrem. To, co se kdysi stalo tělem a krví člověka jako výraz sil jeho fyzického a éterického těla, to má být nyní opět působením astrálního těla a já, proniknutých Kristovým impulsem, dovedeno ke sjednocení se světem hvězd a planet. To je současně konečným naplněním toho, oč usilovala všechna sluneční mystéria starověku, jakožto mystéria smrti a vzkříšení, v onom jediném mystériu živoucího Krista: mystéria smrti, která došla svého uskutečnění ve větě „a Slovo se stalo tělem“, a mystéria Zmrtvýchvstání, která jsou spojena s větou „a tělo se stalo opět Slovem“. V těchto dvou esoterických větách máme onu vznešenou zvěst, již odpovídá ze Slunce v okamžiku, když se tu na Zemi uskutečňuje mystérium Golgoty, vedoucí sluneční archanděl, vůdce a inšpirátor slunečních mystérií, Michael, obraceje se ke všem pozemským lidem: „Ztělesnění Slova je prvním zjevením Michaelovým, zduchovnění těla musí být druhým zjevením Michaelovým.“ Tak přináší Michael lidstvu sluneční poznání Krista po staletí a tisíciletí.

Z těchto slov ale také seznáváme, že se poměr makrokosmu a mikrokosmu, bohů a lidí, mystériem Golgoty od základu změnil. Poznání nového řádu světových sil, který tehdy nastal, jeho změněných poměrů a vzájemných vztahů je od té doby pro všechny další časy pravým obsahem esoterického křesťanství. Neboť Kristus nepřinesl světu novou nauku, nýbrž *čin*, čin na Golgotě. A pozvolné odhalování jeho zemsko-kosmického významu, jeho všeobsáhlého významu pro svět bohů a pro svět lidí je jedinou „naukou“ křesťanství; její základy ale dal zmrtvýchvstalý Kristus sám během svých čtyřicetidenních rozhovorů s apoštoly. A nad to: Všechno esoterické poznání mystéria Golgoty se konečkonců odvozuje z těchto rozhovorů.

„Vedle tohoto exoterického pohledu [v evangeliích] existovalo vždy esoterické křesťanství pro ty, kdo se chtěli ve svém srdci odpovídajícím způsobem pro přijetí tohoto esoterického křesťanství připravit.

Nejdůležitější v tomto esoterickém křesťanství je to, co se může vědět o styku zmrtvýchvstalého Krista, tedy Krista, který prošel smrtí, s těmi z jeho žáků, kteří mu právě mohli porozumět.“

„Dnes právě nadešel onen okamžik, kdy lidská touha požaduje dosáhnout hlubšího vědění také o mystériu Golgoty. A to se může stát jen anthroposofickým způsobem. To se může stát pouze tím, že právě vystupuje nové vědění, které pracuje čistě duchovním způsobem. Tak dospějeme znovu zpět k plně lidskému porozumění mystériu Golgoty. Tu se opět naučíme chápat, že nej důležitější nauky nebyly lidstvu dány Kristem, který žil ve fyzickém těle až do mystéria Golgoty, nýbrž po mystériu Golgoty, Kristem, který vstal z mrtvých.

Tak můžeme to podstatné jak z nauk esoterického křesťanství, tak i z rozhovorů Zmrtvýchvstalého s jeho učedníky pojmut do slov: Poznání vztahů makrokosmu k mikrokosmu, světa bohů k světu lidí, tak jak nastaly skrze mystérium Golgoty. Neboť tyto rozhovory odhalovaly před učedníky mystérium světového vývoje až do mystéria Golgoty jakožto zlidšťování kosmu, a zjevovaly jako cíl budoucího vývoje, že člověk se má opět stát kosmem, že má jednou vstoupit do světového celku jako desátá hierarchie završující náš kosmos. Tyto dva světové procesy došly svého plného výrazu v základním mystériu celého zemského vývoje, v mystériu Kristově: v procesu, jak se stal Kristus z kosmické bytosti bytostí lidskou, jak ale potom přemohl hranice všeho lidského. Toto se stalo Kristovým vítězstvím nad smrtí, která je vlastní *pouze* životu člověka na Zemi, jakož i jeho opětným výstupem do makrokosmu, do říše Otcovy, do říše vyšších hierarchií, nyní však se zachráněnou formou člověka, která jaksi nesla v sobě *substanci lidstva*, možno také říci kvintesenci lidského bytí, vlastní princip individuálního vědomí já. Toto opětovné sjednocení Krista s makrokosmem se zrcadlilo, když vzal sebou do mimozemských sfér před otvírajícím se imaginativním pohledem učedníků zduchovněné fyzické tělo člověka, nejjistší to otisk svého kosmického vědění Já, zrcadlilo se na konci čtyřicetidenních rozhovorů v události Nanebevstoupení. Přitom se zjevila vnitřnímu prožívání apoštolů jaksi duchovně názorným způsobem vlastní podstata nového poměru makrokosmu a mikrokosmu.

Avšak ne všichni učedníci mohli prožít tyto rozhovory vědomě. Neboť takové vědomé prožívání předpokládalo, jak jsme již viděli, vystoupení do sféry světové intuice, oplodnění světovou moudrostí Ducha svátého vycházejícího od Krista. Toho byl schopen *před* mysteriem svatodušních svátků jen „učedník, kterého Pán miloval“, když přijal, stoje pod křížem na Golgotě, „Sofii Kristovu“.

Ale moderní zasvěcenec, který se blíží cestou křesťansko-rosikruciánského zasvěcení vědomému setkání s Kristem ve sféře intuice a který proniká - jak to vyplývá ze slov „Tajné vědy v obryse“, která byla uvedena na počátku kapitoly -, proniká takto k pravému poznání mystéria Golgoty, ten pozná potom také v prožitku obsah rozhovorů Zmrtvýchvstalého, které jsou uchovány v akašické kronice. Neboť v naší době může být získáno *pravé poznání* mystéria Golgoty pouze skrze rozhovory zmrtvýchvstalého Krista, kterých lze dosáhnout - nebo je „slyšet“ - cestou intuice. A tak můžeme říci: Moderní anthroposoficky orientovaná duchovní věda jako nositel nového poznání Kristovy bytosti jakož i mystéria Golgoty a v něm obsaženého poznání světa a člověka, které je výrazem nového poměru mezi světem bohů a světem lidí, jenž vznikl mysteriem Golgoty, - to vše není ničím jiným než opakováním esoterického obsahu čtyřicetidenních rozhovorů Zmrtvýchvstalého s jeho učedníky *ve formě přiměřené dnešní době*.

Tato souvislost se může popsat také takto: Dnes, jelikož se může lidem přiblížit v éterické podobě! Kristus, jenž opět vstal z mrtvých, což je následek „opakování mystéria Golgoty“ v duchovním světě, musí se také obsah esoterického křesťanství, čtyřicetidenních rozhovorů Zmrtvýchvstalého, obnovit, musí vstoupit mezi lidi v nové podobě. Od dnešní doby má být otevřena pro *všechny* lidi možnost hovořit o Kristu *v plném vědomí*, tázat se ho a dostávat od něho odpovědi ke všem myslitelným světovým a životním tajemstvím. Ale řečí, v níž můžeme s éterickým Kristem mluvit, v níž s ním můžeme mluvit tak, jak to kdysi činili apoštolové v těch čtyřiceti dnech mezi Velikonocemi a Nanebevstoupením, touto řečí je řeč moderní anthroposoficky orientované duchovní vědy, která je tím v lidstvu svou esoterickou podstatou *počátkem znovuzrození nauk zmrtvýchvstalého Krista*. Na tento hlubší, původní pramen moderní duchovní vědy poukazuje nám také skladba slova Anthropos-Sofia sama. Ve svém pozorování vánočního mystéria mohli jsme již jednou popsat její imaginaci: postava Marie-Sofie, která drží v náruči pravzor člověka, Anthropa, v postavě nátanské duše jako nebeské bytosti sestupující poprvé k Zemi. Dále jsme viděli, jak tato imaginace, naplňujíc se silami inspirace, poukazuje nám na křest v Jordánu, kdy se spojila sluneční bytost Kristova skrze Sofii neboli Ducha svátého s lidskou bytostí, Anthropem. To je druhý, „inspirativní“ stupeň zjevení

imaginace Anthropos-Sofie. A pronikneme-li nakonec tuto imaginaci silami intuice, pak se nám poukazuje na mystérium Golgoty, jímž vlastní bytost Anthropa, prafenoménu člověka v podobě nepomíjivého /un- verweslich/ těla Zmrtvýchvstání, se opět spojuje s celým makrokosmem a tím byla proniknuta všemoudrostí hierarchií, všemoudrostí kosmické Sofie, jež se v prapočátku účastnila jeho stvoření v makro- kosmu.

Ze všeho toho je zřejmo, že moderní anthroposofie jako celek je především nositelem všeobslhlé moudrosti mystéria Zmrtvýchvstání, mystéria pravého člověka Anthropa, jenž vstal z hrobu na Golgotě, Anthropa, který v sobě chová - díky makrokosmickému Já Kristovu - celou plnost sil „kosmického všečlověka“ /All-Mensch/ ve sféře Země.

To může vzbudit náš nehlubší úžas, když si uvědomíme četné poukazy na to, že anthroposofie slouží zcela zvláště k odhalení centrálního mystéria Zmrtvýchvstání (to znamená obsahu čtyřicetiden- ních rozhovorů), které tak v jistém smyslu tvoří její centrum a její vlastní jádro. Navíc: Z proniknutí do oněch tajemství tohoto mystéria, která, jak jsme viděli, spočívají v poznání podstaty „nepomíjivého /unverweslich/ těla“ nebo fantomu vzkříšeného třetího dne, vzešly tři základní elementy, na nichž anthroposofie spočívá a které určily charakter tří základních knih Rudolfa Steinera: „Theosofie“, „Tajná věda v obryse“ a „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“ A tak se můžeme tázat: Co víme díky tomuto poznání, dobytému moderním zasvěcením, poznání „nepomíjivého těla“, a jak je toto poznání vyjádřeno ve jmenovaných knihách^

Za prvé slyšíme o sedmičlennosti člověka. Neboť poznání fantomu nám odhaluje tajemství, jak Kristovo Já, poté co se po křtu v Jordáně postupně spojovalo s astrálním, éterickým a fyzickým tělem Ježíše z Nazaretu, během tří let proměňovalo tyto články pozvolna ve vyšší články lidské bytosti: v duchovní svébyti či duchovní já, ducha oživujícího či životního ducha a duchovního člověka. Tyto poznatky tvoří první část „Theosofie“.

Za druhé se dovídáme o vývoji fantomu od Saturnu přes Slunce a Měsíc až ke středu zemského eonu, jakož i o účasti všech devíti hierarchií na tomto vývoji. Dále o tom, jak Lucifer a Ahriman tento fantom poškodili tím, že vstoupili do vývoje, a o jeho vzkříšení ve starém lesku a ve staré síle tím, že Kristus vnesl do něho síly z budoucího vývoje eonů, Jupiteru, Venuše a Vulkánu. V tomto poznání je obsažen celý světový vývoj jakož i činnost všech hierarchických duchů v něm a to odpovídá v podstatě obsahu „Tajné vědy v obrysu“.

A nakonec, za třetí, poznáváme novou cestu zasvěcení, která vede pravým poznáním smrti (setkání s malým strážcem prahu) k vědomému výstupu do makrokosmu (setkání s velkým strážcem prahu), což na jedné straně znamená dosažení vyššího poznání ještě na Zemi, ve fyzickém těle, a na druhé straně uchování individuálního vědomí já při výstupu do vyšších světů po smrti. V těchto poznacích máme právě zdroje toho, co bylo později uloženo v knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“ a v druhé části „Theosofie“. - Právě tak nalézáme u anthroposofických okultních cvičení, to znamená v poukazech k duchovnímu vývoji, že v nich je základ pro rozvinutí právě oněch sil, které vedou člověka pozvolna k vnitřnímu zmrtvýchvstání: nechť již to je zmrtvýchvstání ve sféře myšlení, citění nebo chtění, neboť tyto síly zmrtvýchvstání jsou od samého počátku tím, co je nejvíce anthroposofii vlastní, a nemohou být od ní odděleny.